

## Det grønne skiftet i vår skjærgård

Klimaendringene og behovet for bærekraftige løsninger setter energisektoren under press. Det grønne skiftet – overgangen fra fossile brensler som olje, gass og kull til energikilder med lave klimagassutslipp – er både nødvendig og krevende. Som en av verdens ledende olje- og gassnasjoner spiller Norge en nøkkelrolle i denne omstillingen, ikke minst gjennom selskapet Equinor.

Equinor, tidligere Statoil, er en global energigigant med dype røtter i norsk olje- og gassproduksjon. Selskapet har som mål å nå netto nullutslipp innen 2050, og en av de mest sentrale satsingene er karbonfangst og -lagring (CCS) – en teknologi som fanger CO<sub>2</sub> fra industrielle prosesser og lagrer den trygt under bakken. CCS er avgjørende for å nå klimamålene i Parisavtalen, særlig for utslippskilder som sement- og stålproduksjon, der fornybar energi ikke er et fullgodt alternativ.

Equinor har vært pioner på området i 30 år, blant annet gjennom lagring av CO<sub>2</sub> på Sleipner-feltet i Nordsjøen siden 1996. Det mest ambisiøse prosjektet i dag er Northern Lights – et samarbeid med Shell og TotalEnergies – med mottaksanlegg i Øygarden rett utenfor Bergen. Anlegget er nå i drift: Den første CO<sub>2</sub>-en, fanget ved sementfabrikken i Brevik, er fraktet med skip til Øygarden og lagret permanent 2 600 meter under havbunnen i Nordsjøen. Kapasiteten skal nå utvides fra 1,5 til minst 5 millioner tonn CO<sub>2</sub> i året innen 2028.

Teknologien er dermed demonstrert i full skala. Det store spørsmålet er kommersialisering: Hva skal til for at CCS blir lønnsomt – uten omfattende offentlig støtte? Og hvem bør ta regningen, risikoen og ansvaret i det grønne skiftet: selskapene, staten, investorene eller forbrukerne?

## Caseoppgaver – det grønne skiftet

Her finner dere fire oppgaver knyttet til bærekraft, økonomi, finans og etikk i det grønne skiftet. Oppgavene bygger på foredraget fra Equinor og de tre korte innleggene om etikk, forbrukeratferd og finans. Dere trenger ingen forkunnskaper – alt dere trenger, har dere hørt i dag, og resten er sunn fornuft og gode diskusjoner.

### Slik jobber dere:

- Velg én av de fire oppgavene.
- Diskuter dere gjennom spørsmålene i gruppen. Det finnes ingen fasit – det viktigste er at dere tar stilling og begrunner standpunktene deres.
- Lag en kort muntlig presentasjon (ca. 5 minutter) der dere legger frem problemstillingen, de viktigste argumentene på begge sider – og gruppens egen konklusjon.
- Alle i gruppen skal bidra i diskusjonen; dere velger selv hvem som presenterer.

*Et tips til presentasjonen: En enkel struktur fungerer nesten alltid – (1) Hva er spørsmålet? (2) Hva taler for? (3) Hva taler mot? (4) Hva mener vi – og hvorfor?*

### Oppgave 1 – Bør Norge kutte i olje og gass?

Bør Norge redusere eller avvikle sin olje- og gassproduksjon for å gå foran i det grønne skiftet? Og hva om etterspørselen øker og andre land – med mindre klimavennlig produksjon – bare øker sin produksjon når vi kutter i vår? Kan det i så fall forsvares å fortsette som før?

Spørsmål som kan hjelpe dere i gang:

- Norge har blitt rikt på olje og gass og har tjent særlig mye i krisene de siste årene. Gir det oss et spesielt ansvar for å gå foran?
- Hjelper det klimaet om Norge kutter, hvis andre land øker produksjonen tilsvarende?
- Kan et lite land som Norge påvirke resten av verden ved å være et godt eksempel?
- Hva betyr det for norske arbeidsplasser og norsk økonomi – og hvor mye vekt bør det få?

## Oppgave 2 – Hvor mye ansvar har Equinor?

Equinor er et børsnotert selskap der staten eier om lag 70 prosent av aksjene. Hvilket ansvar har selskapet for å drive frem det grønne skiftet? Bør Equinor satse tungt på prosjekter som CCS og fornybar energi selv om lønnsomheten er usikker – og hvem bør bestemme det: ledelsen, aksjonærene eller staten?

Spørsmål som kan hjelpe dere i gang:

- Er jobben til et selskap først og fremst å tjene penger for eierne – eller har det også et ansvar for samfunnet og klimaet?
- Equinor har tjent enormt på olje og gass. Forplikter det selskapet til å bruke penger på grønne prosjekter, selv når de taper penger på dem?
- Bør klimaomstillingen være politikernes ansvar – eller kan vi kreve at bedriftene går foran?
- Gjør det noen forskjell at staten er største eier? Bør staten da stille strengere klimakrav enn andre, private, aksjonærer vanligvis ville gjort?

## Oppgave 3 – Hva kan forbrukerne gjøre?

De fleste sier at de er opptatt av klima – men handler ikke alltid deretter. Hvorfor er det ofte et gap mellom det vi mener og det vi gjør? Og hva kan bedrifter og myndigheter gjøre for at det skal bli lettere å velge grønt?

Spørsmål som kan hjelpe dere i gang:

- Tenk på dere selv: Hva hindrer dere i å ta mer klimavennlige valg i hverdagen? Er det pris, tid, vane – eller noe annet?
- Hva virker best for å endre atferd: informasjon, høyere priser på det som forurensar, forbud – eller å gjøre det grønne valget til det enkleste valget?
- Hvis teknologi som CCS kan fjerne utslippene «i den andre enden» – betyr det at vi som forbrukere kan slappe av? Eller er det en farlig tanke?
- Hvem har egentlig størst ansvar: forbrukerne, bedriftene, eierne eller politikerne?

## Oppgave 4 – Hvem skal betale for det grønne skiftet?

Store grønne prosjekter – som havvind, hydrogen og CCS – krever enorme investeringer, og det er slett ikke sikkert at de blir lønnsomme. Hvordan bør slike investeringer vurderes, og hvordan bør de finansieres?

Spørsmål som kan hjelpe dere i gang:

- Hva slags risiko tar man ved å investere i et prosjekt som Northern Lights? Hva kan gå galt – og hva kan man vinne?

- Staten dekket rundt 80 prosent av kostnadene i første fase av Northern Lights. Er det riktig bruk av skattepengene – eller burde selskapene tatt regningen selv?
- Kan det lønne seg for et selskap å være «grønt» – for eksempel ved at investorer heller vil plassere pengene sine der?
- Hvem bør bære tapet hvis et grønt prosjekt går dårlig – og hvem bør få gevinsten hvis det går bra?